

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 21.2.2007
KOM(2007) 61 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Nuosekli Lisabonos uždavinių vykdymo švietimo ir mokymo srityje pažangos rodiklių ir lyginamųjų standartų sistema

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Nuosekli Lisabonos uždavinių vykdymo švietimo ir mokymo srityje pažangos rodiklių ir lyginamųjų standartų sistema

1. ĮVADAS

Švietimo ir mokymo politika yra svarbi ES Lisabonos strategijos dalis. Valstybių ir vyriausybių vadovai ragino „ne tik iš esmės pertvarkyti Europos ekonomiką, bet ir priimti naujus iššūkius keliančią programą [...], skirtą socialinės gerovės ir švietimo sistemoms modernizuoti.“¹ 2002 m. jie nustatė tikslą, pagal kurį „[Europos] švietimo ir mokymo sistemos iki 2010 m. turėtų tapti pasauliniais kokybės orientyrais.“²

Siekdami prisidėti prie Lisabonos strategijos įgyvendinimo, švietimo ministrai nustatė bendrus tikslus švietimo ir mokymo sistemoms gerinti ir parengė šių tikslų siekti padedančią darbų programą, žinomą kaip „Švietimas ir mokymas 2010“ programa³. Ši programa įgyvendinama taikant atvirą koordinavimo metodą, o stebint pažangą ir remiant patirties ir gerosios praktikos mainus reikšmingą vaidmenį atlieka rodikliai ir lyginamieji standartai.

Todėl buvo parengta ir nuolat tobulinama nuosekli rodiklių ir lyginamųjų standartų sistema⁴, kuria remiamasi rengiant metines pažangos ataskaitas⁵ ir bendrąsias Komisijos ir (arba) Tarybos ataskaitas pavasarių susitinkančiai Europos Vadovų Tarybai⁶. Šie rodikliai papildo struktūrinius rodiklius⁷, padedančius stebėti pažangą siekiant bendrųjų Lisabonos tikslų.

2005 m. gegužės mėn. Taryba⁸ pateikė Komisijai toliau cituojamą prašymą ir paragino ją iki 2006 m. pabaigos pranešti apie jo vykdymą:

- „įvertinti pažangą, padarytą rengiant nuoseklią rodiklių ir lyginamųjų standartų sistemą, skirtą Lisabonos uždavinių vykdymui švietimo ir mokymo srityje stebėti, taip pat dar kartą apsvarstyti taikomų rodiklių tinkamumą pažangai vertinti.“ (op. cit.)

Be to, Komisija buvo paraginta pranešti, kaip rengiami nauji rodikliai, skirti tokiems aspektams, kaip IRT poveikis švietimui ir mokymui, judumo poveikis darbo rinkai bei aukštųjų mokyklų studentų socialinė situacija, vertinti.

Todėl šiuo Komunikatu siūloma rodiklių ir lyginamųjų standartų, skirtų Lisabonos uždavinių vykdymo pažangai švietimo ir mokymo srityje stebėti, sistema, kuri yra ne tik nuosekli, bet ir

1 Pirmininkaujančios valstybės išvados, Lisabona, 2 dalis.

2 Pirmininkaujančios valstybės išvados, Barselona, 43 dalis.

3 Tarybos ir Komisijos bendroji tarpinė ataskaita „Švietimas ir mokymas 2010: Lisabonos strategijos sėkmė priklauso nuo skubių reformų“ (2004 m.)

4 2003 m. gegužės 7 d. Tarybos išvados.

5 Paskutinis leidimas paskelbtas 2006 m. gegužės mėn., SEC(2006) 639.

6 Žr. Tarybos ir Komisijos 2006 m. bendrą tarpinį pranešimą apie darbo programos „Švietimas ir mokymas 2010“ įgyvendinimą, OL C79/1 – 2006 4 1.

7 SEC(2004) 1285-2.

8 2005 m. gegužės 24 d. Tarybos išvados dėl naujų rodiklių švietimo ir mokymo srityje (2005/C 141/04).

pirmą kartą visapusiškai atspindi detalesnius programos „Švietimas ir mokymas 2010“ uždavinius (2 dalis). Be to, taip pat atsižvelgiama į uždavinius, susijusius su aukštojo mokslo struktūrą pagal Bolonijos procesą ir profesinio mokymo pagal Kopenhagos procesą konvergencija. Komunikate numatoma statistikos infrastruktūra, kuria remiantis kuriami rodikliai (3 dalis). Jame Taryba yra raginama remtis šia sistema nustatant strategines gaires ir formuojant programos „Švietimas ir mokymas 2010“ strategiją (4 dalis).

2. LISABONOS UŽDAVINIŲ VYKDYMO PAŽANGOS RODIKLIŲ IR LYGINAMŲJŲ STANDARTŲ SISTEMA

Rodikliai ir lyginamieji standartai yra esminiai veiksniai formuojant faktais grindžiamą politiką ir stebint Lisabonos proceso pažangą. Jie padeda:

- statistikos duomenimis pagrįsti svarbiausias politines priemones;
- analizuoti Lisabonos uždavinių vykdymo pažangą tiek ES, tiek nacionaliniu lygmeniu;
- nustatyti geros veiklos pavyzdžius, kuriais būtų galima remtis atliekant tarpusavio vertinimą ir keičiantis patirtimi;
- palyginti ES ir trečiųjų šalių (pavyzdžiui, JAV ar Japonijos) veiklos rezultatus.

Pagal dabartinę sistemą vertinant 13 detalių uždavinių vykdymo pažangą 2004–2006 m. buvo naudojami 29 rodikliai (nurodomi toliau) ir 5 lyginamieji standartai. Vis dėlto, sistema, siekiant pagerinti jos kokybę ir atsižvelgti į strategijos raidą, buvo nuolat keičiama.

Šiuo metu iškilo poreikis nustatyti naują sistemą, kuri visapusiškai atspindėtų naujus politinius „Švietimo ir mokymo 2010“ strategijos prioritetus. Siūloma ateityje rodiklius ir lyginamuosius standartus skirstyti į grupes pagal aštuonias pagrindines strategijoje nustatytas politikos sritis. Tai yra:

- 2.1. Teisingumo švietimo ir mokymo srityje stiprinimas;
- 2.2. Švietimo ir mokymo veiksmingumo stiprinimas;
- 2.3. Praktinis mokymosi visą gyvenimą įgyvendinimas;
- 2.4. Svarbiausi jaunimo gebėjimai;
- 2.5. Mokyklinio švietimo modernizavimas;
- 2.6. Profesinio rengimo ir mokymo modernizavimas (Kopenhagos procesas);
- 2.7. Aukštojo mokslo modernizavimas (Bolonijos procesas);
- 2.8. Galimybės įsidarbinti.

Pagal šią naująją sistemą bus naudojama 20 konkretesnių svarbiausių rodiklių ir rodiklių sričių (žr. lentelę šios dalies pabaigoje), kuriuos, kaip ir anksčiau, prireikus bus galima papildyti konteksto rodikliais. Tai reiškia, kad ateityje svarbiausi rodikliai bus kur kas

bendresnio pobūdžio nei anksčiau. Tačiau naudojant konteksto rodiklius, vertinant pažangą neturėtų būti prarandama svarbi informacija, kaip pagal dabartinę sistemą. Pasiūlymas yra parengtas remiantis Eurydice Europos padalinio, Cedefop ir Isproje įsikūrusio Jungtinio tyrimų centro CRELL padalinio⁹ darbu bei Rodiklių ir lyginamųjų standartų nuolatinės grupės patarimais.

2.1. Teisingumo švietimo ir mokymo srityje stiprinimas

2006 m. pavasarį susirinkusi Europos Vadovų Taryba dar kartą patvirtino poreikį užtikrinti, kad Europos švietimo ir mokymo sistemos iš tiesų būtų veiksmingos ir teisingos¹⁰. Komunikate dėl teisingumo ir veiksmingumo pabrėžta, kad analizuojant švietimo ir mokymo sistemų teisingumą reikia įvertinti „individų naudojimosi švietimo ir mokymo paslaugomis mastą, vertinant pagal galimybes, prieinamumą, sąlygas ir rezultatus“¹¹. Taryba, nustatydamą anksti paliekančiųjų mokyklą skaičiaus lyginamąjį standartą, pripažino, kad šis teisingumo aspektas yra ypatingai svarbus siekiant aktyvaus dalyvavimo visą gyvenimą trunkančiame mokymesi vis konkurencingesnėje šiandieninėje visuomenėje. Be to, reikia stebėti konkrečią veiklą, susijusią su lyčių lygybės skatinimu, etninių mažumų integravimu, neįgaliųjų įtraukimu, regioninių skirtumų mažinimu ir t. t.

Pažangai stebėti bus naudojami tokie pagrindiniai rodikliai: *dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme (1)*¹², *specialiujų poreikių ugdymas (2)* ir *anksti paliekančiųjų mokyklą skaičius (3)*. Be to, teisingumo aspektas bus vertinamas skirstant duomenis pagal lytį, amžių, socialines ir ekonomines besimokančiųjų sąlygas. Švietimo ir mokymo sistemų struktūros ir institucinės diferenciacijos poveikiui analizuoti bus naudojamas sudėtinis *švietimo ir mokymo sistemų stratifikacijos (13)* rodiklis, pagrįstas kokybiniais Eurydice pateiktais duomenimis.¹³ Bus pradėti darbai, susiję su sudėtinio teisingumo rodiklio sukūrimu. Svarbiausi šios srities rodikliai – 1, 2, 3 ir 13.

2.2. Švietimo ir mokymo veiksmingumo stiprinimas

Komunikate dėl efektyvių investicijų į švietimą ir mokymą (2003 m.)¹⁴, Bendrojoje tarpinėje ataskaitoje (2006 m.)¹⁵ ir 2006 m. kovo mėn. Tarybos išvadose¹⁶ buvo pabrėžta kuo geresnio išteklių panaudojimo svarba. Naujausiame Komunikate „Europos švietimo ir mokymo sistemų veiksmingumas ir teisingumas“¹⁷ pažymima, kad gerinant veiksmingumą nebūtinai mažėja švietimo sistemų teisingumas ir kad veiksmingumą ir teisingumą galima gerinti kartu.

Toliau svarbiu išlieka visuotinis *investicijų į švietimą ir mokymą* rodiklis (19). Ypatingas dėmesys bus skiriamas privačioms ir valstybės investicijoms bei investicijoms į aukštąjį

9 Mokymosi visą gyvenimą tyrimų (remiantis rodikliais ir lyginamaisiais standartais) centras (Ispra, I), Jungtinis tyrimų centras.

10 Europos Vadovų Taryba, 2006 m. kovo 23–24 d., pirmininkaujančios valstybės išvados, 23 dalis.

11 Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui. Europos švietimo ir mokymo sistemų veiksmingumas ir teisingumas, COM (2006) 481

12 Žr. lentelę 2 dalies pabaigoje.

13 EURYDICE, Pagrindiniai duomenys apie švietimą Europoje

14 2003 m. sausio 10 d. COM (2002) 779 galutinis

15 Švietimo ir mokymo modernizavimas Europoje – gyvybiškai svarbus gerovės ir socialinės sanglaudos Europoje veiksnys, 2006 m. balandžio 1 d. OL C 79/1

16 2006 m. kovo 23–24 d. Briuselio Vadovų Taryba, Pirmininkaujančios valstybės išvados, http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/89013.pdf

17 Op.cit. COM (2006) 481.

mokslo, kuris, palyginti su kitais pasaulinio masto konkurentais, yra pernelyg menkai finansuojamas.

Vis dėlto, vien tik investicijų rodikliai neparodo, ar investicijos yra efektyvios, nes efektyvumas yra susijęs su indėlio ir išėigos arba rezultatų santykiu. Bendradarbiaujant su CRELL bus vystoma metodologija ir koncepcija, siekiant parengti sudėtinius investicijų efektyvumo rodiklius. Svarbiausias šios srities rodiklis – 19.

2.3. Praktinis mokymosi visą gyvenimą įgyvendinimas

Mokymasis visą gyvenimą yra ne tik lemiamas konkurencingumo, galimybių įsidarbinti ir ekonominės gerovės veiksnys, bet ir gyvybiškai svarbus žiniomis grįstoje visuomenėje gyvenančių ir dirbančių žmonių socialinei integracijai, aktyviam pilietiškumui ir asmeninei saviraiškai¹⁸.

Švietimo ir mokymo procesuose dalyvaujama įvairiose terpėse, naudojant įvairias priemones (įskaitant IRT). Manoma, kad siekiant profesinės karjeros ir norint visapusiškai dalyvauti mokymesi visą gyvenimą, būtina gauti bent aukštesnįjį vidurinį išsilavinimą. Taryba nustatė lyginamąjį standartą, pagal kurį iki 2010 m. ne mažiau kaip 85 % jaunimo turėtų įgyti aukštesnįjį vidurinį išsilavinimą. Taryba, priimdama lyginamąjį standartą, pagal kurį iki 2010 m. mokymesi visą gyvenimą turėtų dalyvauti 12,5 % suaugusių gyventojų, pabrėžė suaugusiųjų įgūdžių atnaujinimo ir gerinimo svarbą¹⁹.

Praktinio mokymosi visą gyvenimą įgyvendinimo pažanga bus stebima pasitelkiant tokius svarbiausius rodiklius, kaip *suaugusiųjų dalyvavimas mokymesi visą gyvenimą (16)* ir *suaugusiųjų įgūdžiai (17)*, kurie leis išanalizuoti dalyvavimo galimybes ir nustatyti dalyvavimo lygmenį, taip pat įvairių amžiaus grupių gyventojų įgūdžių lygmenis. *Aukštesnįjį vidurinį išsilavinimą įgijusio jaunimo skaičiaus (9)* rodiklis padės stebėti, kaip laikomasi Europos lyginamojo standarto ir jaunimo pasirengimą dalyvauti mokymesi visą gyvenimą. Svarbiausi šios srities rodikliai – 9, 16 ir 17.

2.4. Svarbiausi jaunimo gebėjimai²⁰

2000 m. Lisabonos Europos Vadovų Taryba nusprendė, kad Europos metmenyse turėtų būti apibrėžti nauji pagrindiniai įgūdžiai, kurie taptų pagrindine Europos atsako į globalizaciją ir perėjimą prie žiniomis pagrįstos ekonomikos priemone. Poreikį gerinti pagrindinių įgūdžių įvaldymą pabrėžė Barselonos Europos Vadovų Taryba²¹. 2002 m. Taryba priėmė Rezoliuciją dėl visą gyvenimą trunkančio mokymosi²² ir „naujų pagrindinių įgūdžių“. Komisija priėmė

18 Pirmininkaujančios valstybės išvados, Lisabona, 2000 m. kovo 23–24 d.

19 2003 m. gegužės 5–6 d. Tarybos išvados dėl vidutinės Europos veiklos švietimo ir mokymo srityje orientacinio lygio (lyginamųjų standartų). (2003/C 134/02).http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2003/c_134/c_13420030607en00030004.pdf

20 Šiame dokumente bendrieji gebėjimai – tai visų žmonių asmeninei saviraiškai ir vystymuisi, aktyviam pilietiškumui, socialinei integracijai ir užimtumui reikalingi gebėjimai.

21 Pirmininkaujančios valstybės išvados, Barselona, 2002 m. kovo 15–16 d., http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/71025.pdf

22 Tarybos rezoliucija dėl visą gyvenimą trunkančio mokymosi, 2002 m. birželio 27 d., OL C163/01, 2002 7 9

Rekomendaciją dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų²³, kurioje nustatomi gyvenimui ir darbui žiniomis grįstoje visuomenėje svarbiausi aštuoni gebėjimai²⁴.

Pripažindama pagrindinių įgūdžių įgijimo svarbą, Taryba nustatė atitinkamą šios srities lyginamąjį standartą, pagal kurį skaityti nemokančių ar prastai mokančių penkiolikmečių skaičių Europos Sąjungoje reikėtų sumažinti ne mažiau kaip 20 % lyginant su 2000 m. duomenimis.

Svarbiausi rodikliai yra susiję su šiais gebėjimais: *skaitymas, matematika ir tikslieji mokslai (4), kalbų mokėjimas (5), IRT įgūdžiai (6), pilietinio ugdymo įgūdžiai (7) ir mokymosi mokytiis įgūdžiai (8)*. Svarbiausi šios srities rodikliai – 4, 5, 6, 7 ir 8.

2.5. Mokyklinio švietimo modernizavimas

Lisabonos išvadose mokymo planai²⁵ ir organizaciniai klausimai²⁶ yra laikomi svarbiausiais Lisabonos strategijos aspektais. Taryba pabrėžė tokių priemonių, kaip pačios mokyklos atliekamas savo veiklos vertinimas, svarbą, taip pat poreikį remti mokymą, susijusį su vadyba ir tokių priemonių taikymu.²⁷

Pirminio mokytojų rengimo kokybės gerinimas ir nuolatinis visų dirbančių mokytojų profesinio tobulėjimo užtikrinimas – esminiai veiksniai siekiant kokybiško mokyklinio švietimo²⁸.

Pažanga šioje srityje bus stebima pasitelkiant tokius svarbiausius rodiklius, kaip *anksti paliekančiųjų mokyklą skaičius (3), mokyklos valdymas (10), mokyklos kaip daugialypiai vietos mokymosi centrai (11), mokytojų ir instruktorių profesinis tobulėjimas (12)*. Informacijos apie organizacinę mokyklinio švietimo struktūrą pateiks Eurydice²⁹. Svarbiausi šios srities rodikliai – 3, 10, 11 ir 12.

2.6. Profesinio rengimo ir mokymo modernizavimas

Vykdam Kopenhagos procesą³⁰, siekiant glaudesnio bendradarbiavimo profesinio rengimo ir mokymo srityje, siūloma be kitų sričių sutelkti reformas ir investicijas į profesinio rengimo įvaizdžio gerinimą ir jo patrauklumo darbdaviams didinimą, dalyvavimo profesiniame rengime ir mokyme skatinimą, pirminio profesinio rengimo, mokymo kokybės ir lankstumo gerinimą.

23 Pasiūlymas. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų; COM(2005) 548 galutinis, 2005 11 10

24 Bendravimas gimtąja kalba, bendravimas užsienio kalbomis, matematiniai gebėjimai ir pagrindiniai gebėjimai mokslo ir technologijų srityse, skaitmeninis raštingumas, mokymasis mokytiis, tarpasmeniniai, tarpkultūriniai, socialiniai ir pilietiniai gebėjimai, verslumas ir kultūrinė raiška

25 Europos metmenyse turėtų būti nustatyti nauji pagrindiniai įgūdžiai, įgyjami mokantis visą gyvenimą. Pirmininkaujančios valstybės išvados (Lisabona, 2000 m.).

26 Mokyklos ir mokymo centrai, turintys interneto ryšį, turėtų tapti visiems prieinamais įvairialypiais mokymosi centrais. Pirmininkaujančios valstybės išvados, Lisabona (2000 m.).

27 2001 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl Europos bendradarbiavimo vertinant mokyklinio švietimo kokybę (OL L60, 2001 3 1)

28 Žr. Mokytojų kompetencijos ir kvalifikacijos Europos bendruosius principus: http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf

29 Žr., pavyzdžiui, Pagrindiniai duomenys apie švietimą Europoje 2005 m.

30 Europos Komisija siekiant Lisabonos tikslo: profesinio rengimo ir mokymo indėlis. Galutinė ataskaita Europos Komisijai, 2004 11 1
http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/studies/maastricht_en.pdf

Pažanga šioje srityje bus stebima pasitelkiant *aukštesnį vidurinį išsilavinimą įgijusio jaunimo skaičiaus* rodiklį (9) (pagal profesinio mokymo sritis). Riba, nuo kurios galima dalyvauti pirminiame profesiniame rengime ir mokyme švietimo ir mokymo sistemų struktūroje, bus nustatoma taikant *švietimo ir mokymo sistemų stratifikacijos rodiklį* (13). Konteksto rodikliai, susiję su dalyvavimu tęstiniame profesiniame rengime ir mokyme, leis išanalizuoti įmonių vaidmenį jų darbuotojų dalyvavimo tęstiniame profesiniame mokyme ir jo finansavimą. Svarbiausi šios srities rodikliai – 9 ir 13.

2.7. Aukštojo mokslo modernizavimas

Aukštojo mokslo modernizavimas yra labai svarbus siekiant, kad ES taptų konkurencinga žiniomis pagrįsta ekonomika³¹.

Komisija pabrėžė, kad Europos aukštojo mokslo sektorius, palyginti su kitais pasaulinio masto konkurentais, yra pernelyg menkai finansuojamas³². Atsižvelgiant į svarbų universitetų vaidmenį atliekant mokslinius tyrimus Europoje, ES tikslas – iki 2010 m. į MTTP investuoti 3 % BVP – reikštų didesnes investicijas į universitetuose atliekamus mokslinius tyrimus³³. Komisija taip pat pasiūlė lyginamąjį standartą, pagal kurį modernizuotam aukštojo mokslo sektoriui reikėtų skirti ne mažiau kaip 2 % BVP (įskaitant tiek valstybės, tiek privatu finansavimą) iki 2015 m.

Taryba numatė kitą Europos lyginamąjį standartą – 15 % dydžio matematikos, mokslo ir technologijų sričių absolventų skaičiaus prieaugį iki 2010 m.

Svarbų vaidmenį atlieka Bolonijos procesas. Bolonijos proceso uždavinys – sukurti Europos aukštojo mokslo erdvę (tikslas – iki 2010 m.), kurioje dėl bendros pagrindinių studijų, magistro studijų ir doktorantūros studijų struktūros galės lengviau judėti universitetų studentai ir išsilavinę darbuotojai.

Pažanga šioje srityje bus stebima pasitelkiant tokius svarbiausius rodiklius, kaip *aukštojo mokslo įstaigų absolventų skaičius* (14), *tarptautinis aukštojo mokslo įstaigų studentų judumas* (15) ir *investicijos į švietimą ir mokymą* (19). Svarbiausi šios srities rodikliai – 14, 15 ir 19.

2.8. Galimybės įsidarbinti

Didėjantis užimtumas – vienas svarbiausių Lisabonos strategijos sėkmės kriterijų³⁴. Tolesnių Europos Vadovų Tarybos susitikimų metu buvo nustatyti konkretūs tikslai, susiję su bendrosiomis užimtumo normomis, taip pat vyresnio amžiaus darbuotojų bei moterų užimtumo normomis³⁵. Užimtumo svarba buvo dar kartą patvirtinta atnaujinant strategiją³⁶.

31 Neoficialus Europos Vadovų Tarybos susitikimas Hampton Court (2005 m. spalio mėn.); Komunikatas „Europos vertybės globaliame pasaulyje – Komisijos įnašas į spalio mėnesio valstybių ir vyriausybių vadovų susitikimą“, COM (2005) 525.

32 Europos intelektinių gebėjimų sutelkimas: sudaryti universitetams sąlygas visapusiškai prisidėti prie Lisabonos strategijos įgyvendinimo COM(2005) 152

33 Žr. „Daugiau mokslinių tyrimų ir inovacijų – investavimas ekonomikos augimui ir užimtumui skatinti: Bendras požiūris“, COM (2005) 488, 2005 m. spalio 12 d. Dalis investicijų į MTTP yra investicijos į aukštojo mokslo institucijas.

34 Pirmininkaujančios valstybės išvados, Lisabona (2000 m.).

35 Žr., pavyzdžiui, Pirmininkaujančios valstybės išvados, Lisabona (2000 m.).

36 Pirmininkaujančios valstybės išvados, Briuselis (2006 m.).

Išsilavinimo lygis ir bendrieji gebėjimai, kuriems priskiriamas ir verslumas, yra pagrindiniai asmens galimybių įsidarbinti ir gebėjimo prisitaikyti visą gyvenimą veiksniai³⁷. Pažanga šioje srityje bus stebima pasitelkiant tokius svarbiausius rodiklius, kaip *gyventojų išsilavinimo lygis (18)* ir *suaugusiųjų įgūdžiai (17)*. Šie rodikliai bus analizuojami kartu su *investicijų į švietimą ir mokymą gražos rodikliu (20)*. Numatoma rinkti ir duomenis apie jaunimo patekimą į darbo rinką³⁸. Bus pradėti darbai, susiję su sudėtinio rodiklio sukūrimu. Svarbiausi šios srities rodikliai – 17, 18 ir 20.

2.9. Išvada

Pirmiau pateiktoje šio Komunikato dalyje buvo nustatyta 20 pagrindinių rodiklių, suderintų su politiniais prioritetais, nustatytais vadovaujantis „Švietimo ir mokymo 2010“ strategija. Taryba raginama priimti šiuos 20 rodiklių, padėsiančių nustatyti strategines gaires ir įgyvendinti strategiją.

20 pagrindinių rodiklių, skirtų Lisabonos uždavinių švietimo ir mokymo srityje vykdymo pažangai stebėti	
1) Dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme	12) Mokytojų ir instruktorių profesinis tobulėjimas
2) Specialiųjų poreikių ugdymas	13) Švietimo ir mokymo sistemų stratifikacija
3) Anksti paliekančiųjų mokyklą skaičius	14) Aukštojo mokslo įstaigų absolventai
4) Skaitymas, matematika ir tikslieji mokslai	15) Tarptautinis aukštojo mokslo įstaigų studentų judumas
5) Kalbų mokėjimas	16) Suaugusiųjų dalyvavimas mokymesi visą gyvenimą
6) IRT įgūdžiai	17) Suaugusiųjų įgūdžiai
7) Pilietinio ugdymo įgūdžiai	18) Gyventojų išsilavinimo lygis
8) Mokymosi mokyti įgūdžiai	19) Investicijos į švietimą ir mokymą
9) Aukštesnįjį vidurinį išsilavinimą įgijusio jaunimo skaičius	20) Investicijų į švietimą ir mokymą graža
10) Mokyklos valdymas	
11) Mokyklos kaip daugialypiai vietos mokymosi centrai	

9 pagrindiniai rodikliai – (1), (3), (4), (9), (14), (15), (16), (18) ir (19) – jau yra sukurti ir naudojami Lisabonos uždavinių švietimo ir mokymo srityje vykdymo pažangai stebėti. Likusieji 11 pagrindinių rodiklių yra priskirtini sritims, kuriose vis dar vykdomi parengiamieji

37 Europos aukštasis mokslas globalioje perspektyvoje SEC(2005) 518.

38 2009 m. Darbo jėgos tyrimo *ad hoc* modulis

darbai. Taigi, nuosekli rodiklių sistema kol kas nėra visiškai parengta. Šią priemonę papildo toliau nurodyti penki Tarybos priimti Europos lyginamieji standartai 2010 m., kurie ir toliau bus labai svarbūs stebint Lisabonos uždavinių vykdymo pažangą švietimo ir mokymo srityje³⁹. Keletas šių lyginamųjų standartų atlieka svarbų vaidmenį – jie yra ES užimtumo strategijos siekiniai.

- 1) Ne daugiau kaip 10 % anksti paliekančiųjų mokyklą
- 2) Skaityti nemokančių ar prastai mokančių mokinių skaičius turėtų būti sumažintas ne mažiau kaip 20 %
- 3) Aukštesnįjį vidurinį išsilavinimą turėtų įgyti bent 85 % jaunimo
- 4) Ne mažesnis kaip 15 % dydžio matematikos, mokslo ir technologijų absolventų skaičiaus prieaugis, kartu siekiant lyčių pusiausvyros
- 5) 12,5 % suaugusiųjų turėtų dalyvauti mokymesi visą gyvenimą

3. DUOMENŲ, KURIAIS GRINDŽIAMA NUOSEKLI RODIKLIŲ IR LYGINAMŲJŲ STANDARTŲ SISTEMA, ŠALTINIAI

Duomenys, kuriais grindžiama pirmiau minėta rodiklių ir lyginamųjų standartų sistema, gaunami iš Europos statistikos sistemos (ESS) (3.1 dalis) ir, Tarybos prašymu, iš būsimų naujų apklausų ar kitų tarptautinių apklausų, skirtų surinkti su Europa susijusius duomenis (3.2 dalis).

Taikant ESS, laikomasi Europos statistikos praktikos kodekso, kaip numatyta Komisijos rekomendacijoje dėl nacionalinių ir Bendrijos statistikos institucijų nepriklausomumo, vientisumo ir atskaitomybės⁴⁰. Pageidautina, kad visi nuoseklios sistemos duomenys atitiktų šio Kodekso nuostatas.

3.1. Rodikliai, pagrįsti duomenimis, gaunamais iš Europos statistikos sistemos (ESS)

Duomenims pagal ESS surinkti reikalingą statistikos infrastruktūrą sudaro keletas duomenų šaltinių (apklausos ir administracine tvarka renkami duomenys) bei bendros priemonės ir metodologija (vadovai, klasifikacija, registrai, apibrėžtys, sąvokos ir t. t.). ES statistikos rezultatai priklauso nuo nacionalinių statistikos sistemų, todėl norint užtikrinti duomenų palyginamumą, būtina sukurti tinkamas nacionalines infrastruktūras, pajėgias pateikti suderintus duomenis.

Konkrečius ES lygmens šaltinius, teikiančius informaciją apie švietimą ir mokymą, galima suskirstyti į dvi grupes.

Pirma, tai kiekvienai metais UNESCO/OECD/Eurostato (UOE) renkami su valstybių narių formalus švietimo sistemomis susiję duomenys (priėmimas į mokyklas, absolventų skaičius,

39 Op. cit. Tarybos išvados (2003 m.). Šiems penkiems lyginamiesiems standartams skirti rodikliai yra įtraukti į nuoseklią 20 rodiklių sistemą, pristatomą šiame komunikate

40 Com(2005)217 Europos statistikos praktikos kodekse nustatyta 15 principų. ES šalių vyriausybės ir statistikos institucijos įsipareigoja laikytis Kodekse nustatytų principų, susijusių su institucine aplinka, statistinių duomenų rengimo procesais ir statistinių duomenų pateikimu.

darbuotojai, švietimo finansavimas ir t. t.), 5 metų trukmės Tęstinio profesinio mokymo tyrimas, kurio metu renkami duomenys apie mokymą įmonėse, 5 metų trukmės Suaugusiųjų švietimo tyrimas, suteikiantis informacijos apie suaugusiųjų mokymosi modelius (namų ūkių apklausa) ir susijęs su šiais sistemos rodikliais: *dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme (1)*, *IRT igūdžiai (6)*, *aukštojo mokslo įstaigų absolventai (14)*, *tarptautinis aukštojo mokslo įstaigų studentų judumas (15)*, *suaugusiųjų dalyvavimas mokymesi visą gyvenimą (16)* ir *investicijos į švietimą ir mokymą (19)*.

Antra, šiuos konkrečius tyrimus papildys informacija iš bendrųjų šaltinių, pavyzdžiui, Darbo jėgos tyrimo ar ES pajamų ir gyvenimo sąlygų tyrimo, kuris bus atliktas ateityje. Tokie tyrimai suteikia informacijos apie švietimą ir mokymą, kurią galima susieti su socialiniais ir ekonominiais kintamaisiais. Be to, su tyrimais susiję *ad hoc* moduliai taip pat padeda analizuoti informaciją apie švietimą, tačiau ne taip reguliariai. Kiti specialūs šaltiniai (IRT, namų ūkių ir įmonių apklausos) suteikia duomenų pagal konkrečias temas arba informacijos apie situaciją. Iš šių šaltinių gaunami duomenys tokiems rodikliams, kaip *anksti paliekantieji mokyklą (3)*, *IRT igūdžiai (6)*, *aukštesniąjį vidurinį išsilavinimą įgijusio jaunimo skaičius (9)*, *suaugusiųjų dalyvavimas mokymesi visą gyvenimą (16)*, *gyventojų išsilavinimo lygis (18)* bei *investicijų į švietimą ir mokymą grąža (20)*. Toliau bus analizuojamos duomenų apie *specialiųjų poreikių ugdymą (2)* rinkimo galimybės.

Be to, iš ESS šaltinių gaunama daug informacijos apie švietimo sistemų veiklos rodiklius, susijusius su indėliu, procesais, išeiga ir rezultatais. Iš tokių konteksto rodiklių išsamiau ir visapusiškiau matyti šalies veikla, be to, jie naudojami tolesnei analizei. Juos reguliariai skelbia Eurostatas.

Eurostatas ir ESS visuomet siekia išlaikyti statistikos kokybę, ypač pripažindami ir nustatydami sritis, kuriose reikia toliau dirbti ir tobulėti. Šiuo metu vertinama UOE duomenų rinkimo kokybė, po to bus sudarytas daugiametis tobulinimo planas.

Siekdama užtikrinti duomenų, skirtų statistikai apie švietimą ir mokymąsi visą gyvenimą parengti ir plėtoti, surinkimą ir kokybę, Komisija pasiūlė reglamentą⁴¹. Šiame pagrindų reglamente nustatomos veiklos sritys, kokybės reikalavimai bei įgyvendinimo priemonės. Priėmus šį Reglamentą, Komisija ketina iš karto inicijuoti konkrečių Komisijos įgyvendinimo teisės aktų, reglamentuojančių UOE duomenų rinkimą ir Suaugusiųjų švietimo tyrimą, rengimą.

Vis stiprėja domėjimasis galimybe gauti tarptautiniu mastu palyginamų nacionalinio lygmens duomenų. Todėl daug šalių, siekiančių užtikrinti geresnes galimybes gauti informacijos mokyklų ar besimokančiųjų lygmeniu ilgalaikėje perspektyvoje, kuria statistikos infrastruktūras, sudarydamos registrų sistemas ir (arba) naudodamos kartotinius, panelinius ar grupės tyrimus.

Tokia veikla vykdoma Europos mastu, siekiant kuo geriau panaudoti suvestinius nacionalinių sistemų duomenis. Besimokančiųjų lygmeniu ši plėtotė leistų geriau stebėti tolesnę asmenų veiklą, o švietimo įstaigų (įskaitant mokyklas, universitetus ir pan.) lygmeniu leistų padidinti galimybes sukurti patikimą imčių sistemą bei būtų pagrindinės informacijos apie mokyklų sistemas šaltiniu, kuriuo būtų galima naudotis bendrai Europos lygiu. Komisija skatina šias

41 Pasiūlymas. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl švietimo ir visą gyvenimą trunkančio mokymosi statistikos rengimo ir plėtotos – COM(2005)625

pagal ESS vykdomas iniciatyvas, siūlydama naudoti šiuos rodiklius: *mokyklos valdymas (10)*, *mokyklos kaip daugialypiai vietos mokymosi centrai (11)*, *mokytojų ir instruktorių profesinis tobulėjimas (12)*, *švietimo ir mokymo sistemų stratifikacija (13)*.

3.2. Rodikliai, pagrįsti duomenimis, gaunamais iš kitų šaltinių nei Europos statistikos sistema

ESS negali užtikrinti tinkamos statistikos infrastruktūros visiems rodikliams, kurių reikalaujama 2005 m. gegužės 24 d. Tarybos išvadose, arba šiame komunikate pristatomi rodiklių ir lyginamųjų standartų sistemai⁴².

Eurydice⁴³ ir Cedefop teikia konteksto duomenis ir rodiklius, remiančius šiame komunikate pristatytą sistemą. Šie duomenys rengiami bendradarbiaujant su Eurostatu.

OECD, vykdydama PISA tyrimą⁴⁴, kuria rodiklius, susijusius su *skaitymu, matematika ir tiksliaisiais mokslais (4)*, taip pat koordinuoja daugelio naujų rodiklių kūrimo darbus (žr. toliau).

Komisija šiuo metu rengia atitinkamus tyrimus dviejose konkrečiose srityse, susijusiose su užsienio kalbų mokėjimu ir jaunimo mokymosi mokytiis igūdžiais. Taryba paprašė pateikti išsamius pasiūlymus dėl šių tyrimų.⁴⁵

- **Kalbų mokėjimo (5)** srityje Komisija pasiūlė priemonių duomenims, skirtiems Europos kalbų mokėjimo rodikliui⁴⁶, rinkti rengimo būdus. Remdamasi šiuo Komunikatu ir Tarybos išvadomis (2006 m. gegužės mėn.)⁴⁷ Komisija subūrė iš nacionalinių atstovų sudarytą Patariamąją tarybą.
- **Mokymosi mokytiis igūdžių (8)** srityje už Europos švietimo sistemų vertinimą atsakingų politikų tinklas įvertino dabartinių metodologijų taikymo tarptautiniuose bandomuosiuose tyrimų projektuose galimybes. Komisijai buvo pateikta rekomendacija, susijusi su tyrimo priemonių plėtote. Komisija nustatys tinkamas valdymo struktūras, reikalingas tyrimo priemonėms ir bandomajam projektui, kuri planuojama vykdyti 2007 m., parengti.

Tarybai 2005 m. gegužės mėn. išvadose paprašius, Komisija parengė bendradarbiavimo su tarptautinėmis organizacijomis įvairiose srityse susitarimus.

- **Mokytojų ir instruktorių profesinio tobulėjimo (12)** srityje Komisija bendradarbiauja su OECD, kuri šiuo metu rengia tyrimą, skirtą mokytojų profesiniam pasirengimui nustatyti.
- Glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, Komisija nustatė ES duomenų poreikius **suaugusiųjų igūdžių (17)** srityje. Šiuo metu svarstoma, ar šiuos poreikius būtų galima patenkinti atliekant suaugusiųjų igūdžių vertinimo tyrimą, kurį rengia OECD, ar reikėtų parengti naują ES tyrimą.

42 OL (2005/C 141/04) 2005 6 10

43 Eurydice Europos padalinys ir nacionalinių Eurydice padalinių tinklas.

44 Tarptautinio studentų vertinimo programa

45 Op. cit. Tarybos išvada (2005 m. gegužės mėn.).

46 „Europos kalbų mokėjimo rodiklis“ COM (2005) 356 2005 8 1.

47 Tarybos išvados dėl Europos kalbų mokėjimo rodiklio (2006/C 172/01).

- **Pilietinio ugdymo įgūdžių (7)** srityje Komisija bendradarbiauja su valstybėmis narėmis ir siekia nustatyti duomenų poreikį bei parengti Europos modulį, įtrauktiną į būsimąjį Tarptautinį pilietinio ugdymo ir pilietiškumo švietimo tyrimą, kurį planuojama vykdyti 2008–2009 m., ir taip patenkinti poreikius, susijusius su aktyvų pilietiškumą skatinančiu švietimu.

Akivaizdu, kad statistikos infrastruktūros nuoseklumas ir skirtingų šalių pateiktų duomenų palyginamumas priklauso nuo visų valstybių narių dalyvavimo kitų tarptautinių organizacijų koordinuojamuose tyrimuose. Komisija sieks kiek įmanoma geriau užtikrinti, kad duomenys būtų teikiami laikantis Europos statistikos praktikos kodekso gairių, kuriomis taip pat bus vadovaujama vertinant surinktų duomenų kokybę.

4. IŠVADOS

Taryba yra raginama:

- Patvirtinti rodiklių, skirtų Lisabonos uždavinių vykdymo pažangai stebėti, sistemą, o visų pirma:
- Nuolat visapusiškai remti naujų pagal nuosekliai sistemai būtinų rodiklių kūrimą;
- Skatinti ESS duomenų rinkimo gerinimą, kurio reikia toliau siekti glaudžiai bendradarbiaujant su atitinkamomis valstybių narių statistikos darbo grupėmis.

Valstybės narės yra raginamos:

- Visapusiškai dalyvauti tyrimuose, skirtuose naujiems šioje sistemoje numatytiems rodikliams kurti ir bendradarbiauti su Komisija, kad būtų užtikrintas šių tyrimų įvykdymas.

Komisija:

- Prieš pradėdama svarbius naujus tyrimus, pateiks Tarybai išsamius tyrimų pasiūlymus.
- Atsižvelgdama į Tarybos išvadas apie artimiausius žingsnius, 2007 m. pradžioje praneš Tarybai apie pažangą, padarytą rengiantis Europos tyrimui apie jaunimo užsienio kalbų mokėjimą.
- 2008 m. praneš Tarybai apie nuoseklios rodiklių sistemos taikymą ir apie valstybių narių dalyvavimą plėtojant naujus rodiklius, reikalingus ES poreikiams patenkinti.
- Bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis pradės darbus, susijusius su galimybe nustatyti ES lyginamąjį standartą, pagal kurį iki 2015 m. modernizuotam aukštojo mokslo sektoriui reikėtų skirti bent 2 % BVP.
- Iki 2010 m. praneš Tarybai apie ES ir valstybių narių daromą pažangą siekiant penkių Europos lyginamųjų standartų ir pateiks pasiūlymus, susijusius su šių lyginamųjų standartų paskirtimi po 2010 m.

PRIEDAS

29 RODIKLIŲ, 2003–2006 M. NAUDOTŲ PAŽANGAI ŠVIETIMO IR MOKYMO SRITYJE STEBĖTI, SĄRAŠAS

(rodikliai, skirti penkiems švietimo srities lyginamiesiems standartams įvertinti, pažymėti pusjuodžiu šriftu)

1. Mokytojų amžius (vyresnių kaip 50 metų mokytojų dalis (proc.), pagal pradinį ugdymą, vidurinį mokymą)
2. Jaunų žmonių skaičius
3. Mokymo darbuotojų ir mokinių skaičiaus santykis
4. **Aukštesniojo vidurinio išsilavinimo įgijimas**
5. **Skaityti nemokančių ar prastai mokančių mokinių dalis (proc.) (PISA)**
6. Penkiolikmečių mokėjimas skaityti (PISA)
7. Penkiolikmečių matematiniai gebėjimai (PISA)
8. Penkiolikmečių mokslo gebėjimai (PISA)
9. Žemos kvalifikacijos asmenų dalyvavimas švietime ir mokyme
10. Matematikos, mokslo ir technologijų sričių studentų dalis lyginant su visų studentų skaičiumi
11. Matematikos, mokslo ir technologijų sričių absolventų dalis (proc.)
12. **Aukštojo mokslo matematikos, mokslo ir technologijų sričių absolventų bendras skaičius (augimas)**
13. Matematikos, mokslo ir technologijų sričių absolventų skaičius 1000 gyventojų
14. Valstybės išlaidos švietimui
15. Privačios išlaidos švietimo įstaigoms
16. Įmonių išlaidos tęstiniam profesiniam mokymui
17. Bendros išlaidos švietimo įstaigoms, tenkančios vienam besimokančiajam, PGS
18. Bendros išlaidos švietimo įstaigoms, tenkančios vienam besimokančiajam, lyginant su BVP
19. **Dalyvavimas mokymesi visą gyvenimą, 25–64 m. amžiaus grupė, visi asmenys, neišsilavinę asmenys**

20. Dalyvavimas tęstiniame profesiniame mokyme, visos įmonės
21. Dalyvavimas tęstiniame profesiniame mokyme, mokymą vykdančios įmonės
22. Dalyvavimo švietime norma, 15–24 m. amžiaus grupė
- 23. Anksti paliekančiųjų mokyklą 18–24 m. gyventojų dalis**
24. Besimokančiųjų pasiskirstymas pagal mokamų užsienio kalbų skaičių
25. Vidutinis besimokančiojo išmoktų užsienio kalbų skaičius
26. Įvažiuojamasis ir išvažiuojamasis mokytojų ir instruktorių judumas, Erasmus ir Leonardo
27. Įvažiuojamasis ir išvažiuojamasis Erasmus studentų ir Leonardo stažuotojų judumas
28. Aukštųjų mokyklų studentų iš užsienio dalis (proc.) nuo visų įstojusių studentų, pagal tautybę
29. Kilmės šalies studentų, išvykusių studijuoti į užsienį, dalis (proc.)